

**REVIDERING, PLANERING OCH OLIKA PAUSMÖNSTER
VID NOMINALFRASER UNDER SKRIVPROCESSEN**

**Pro gradu -avhandling vid
Institutionen för nordiska språk
vid Jyväskylä universitet
våren 1997**

Minna Mussalo

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Humanistiska fakulteten	Institutionen för nordiska språk
Författare	Minna Kristiina Mussalo
Titel	Revidering, planering och olika pausmönster vid nominalfraser under skrivprocessen
Ämne	Nordisk filologi
Typ av avhandling	Pro gradu -avhandling
Avhandlingen färdig vår terminen 1997	Antalet sidor 47
<p>Sammandrag Att kunna uttrycka sina tankar i skriven form betyder att man blir mera medveten om dem. När vi skriver, inhämtar vi kunskap för att strukturera, befästa och fördjupa våra kunskaper. Därför kan skrivandets betydelse för språkinläring inte nog betonas. Skrivprocessen i realtid har inte undersökts mycket. Utveckling i forskningsmetoder (datorstödd forskning) har emellertid gjort det möjligt för lingvister att koncentrera sig på själva processen och olika mönster inom den. Metoden kallas för loggning och den kan karakteriseras som kvantitativ metod som ger mycket numeriska data om processens olika faser: produktion, pausering (planering) och revidering. Svensken Patric Hadenius och holländaren Luc van Waes är exempel på forskare som har gjort banbrytande paus- och revideringsundersökning med hjälp av loggning.</p> <p>I denna undersökning ligger den första tyngdpunkten på olika revideringsmönster, dvs. hur de 36 försökspersonerna omformade sin text under skrivprocessen. Det kom fram att de i genomsnitt reviderade text ca. 35% av alla tangentnedslag. De som hade tidigare erfarenhet i att skriva på dator reviderade ännu mera - drygt i 43%. Alla skribenter tycktes spara den huvudsakliga revideringen till slutet av texten. Den vanligaste revideringstangenten var Bsp som anger lokal revidering. Resten av revideringstangenterna (Rgt, Lft, Up, Dwn, Del, Hom och End) anger mera global revidering och utgjorde ca. 62% av alla revideringsnedslag.</p> <p>Den andra tyngdpunkten ligger på olika nominalfraser (NP). Vilka är de vanligaste NP:na och var ligger de längsta pauserna? Kvantitativt sett förekom det mest sådana NP som innehöll ett uttralt substantiv. Sedan kom prepositioner, adjektivattribut, indefinita pronomina och neutrala substantiv. När det gäller antalet ord i NP i förhållande till planeringstid kom det fram att första pausens längd blev desto mindre, ju mera ord det fanns i NP. I långa NP tycks man planera också i mitten av NP - inte bara i början som man lätt kunde tro. Det visade sig att skribenterna föredrog obestämda NP-typer framför bestämda. När det gäller deklinationerna låg de längsta pauserna före fjärde deklinationens obestämda pluralisändelse -n och före femte deklinationens bestämda pluralisändelse -en.</p>	
Uppslagsord	skrivprocess, revidering, pausering, planering, nominalfraser
Bibliotek/Förvaringsplats	Jyväskyläns yliopiston kirjasto/ Aallon lukusali
Övriga uppgifter	

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING	4
1 ATT SKRIVA - VAD ÄR DET?	7
1.1 Skrivandets betydelse	7
1.2 Skrivprocessen	11
1.3 Pausering	17
1.4 Planering	18
1.5 Revidering	19
2 ANALYS AV MATERIALET	21
2.1 Revidering	21
2.2 Nominalfraser	28
2.3 Antalet ord i NP i förhållande till planeringstid	33
2.4 Enkla NP i singularis	34
2.5 Olika pluralisformer	37
SAMMANFATTNING	39
LITTERATUR	43
BILAGOR	46

INLEDNING

Det sägs att först då när man skriver sina tankar ner på papper förstår man på riktigt vad man egentligen tänker. Att kunna utforma sina tankar i skriven form betyder att man blir mera medveten om dem. Även visuell feedback spelar säkert en viktig roll i skrivprocessen. Skrivandet är en aktiv, mental process som kräver koncentration och tar mycket tid. Det tycks huvudsakligen bestå av tre delar: produktion, pausering (planering) och revidering. Det är överraskande hur stor del av den totala skrivtiden består av pauser; enligt de tidigare studierna utgör pauser och planering under dem till och med två tredjedelar av skrivtiden (Hadenius 1991, 14). Det är möjligt eftersom skrivandet är en individuell process.

Utgångspunkten för den tidigare forskningen i skrivprocessen har i de flesta fall varit den färdiga texten; resultatet av skrivandet, inte skrivprocessen i realtid. Utveckling i forskningsmetoder (datorstödd forskning) har emellertid gjort det möjligt för lingvister att koncentrera sig på själva processen och olika mönster inom den. Metoden kallas för loggning och den kan karakteriseras som kvantitativ metod som ger mycket numeriska data.

I denna avhandling kommer jag att studera vissa mönster som förekommer under skrivprocessen. Jag koncentrerar mig på olika revideringsmönster och vissa nominalfraser (NP) som förekommer hos de 36 försökspersonerna. De flesta existerande undersökningarna gäller förstaspråket (L1), men föreliggande studie handlar om skrivandet i andraspråksinlärning. I teori betyder ett andraspråk vanligen ett främmande språk. Svenskan är visserligen det andra inhemska språket i Finland men när det gäller de finska skolorna utgör svenskan ett andraspråk (L2) för eleverna.

För det första kartlägger jag olika revideringsmönster. Hypotesen är att man vanligen skriver hela texten färdig och först sedan börjar revidera och omforma den. Är det faktiskt så eller händer det revidering också någonstans i början eller i mitten av textproduktionen? I vilken grad använder man revidering i förhållande till alla tangentnedslag? Vilka är de vanligaste revideringssätten då? Har skribentens erfarenhet på dator någonting med revideringsgrad att göra? Detta är frågeställningen i nötskal gällande olika revideringsmönster.

I min undersökning utgör också pauser och planering vid sidan av revidering i textproduktion ett centralt forskningsmål. Var brukar man ta pauser i texten? Finns det några regelbundenheter mellan pauser och vissa grammatiska enheter? Varför tar man pauser av olika längd under skrivprocessen och över vilka saker funderar skribenten då? I motsats till talproduktion, som i de flesta fall är en interaktionell kommunikationssituation, kan man vid skrivandet ta så långa pauser som man vill medan det inte går i talsituationen. Alltså var det händer planering och vad den möjligen innebär, försöker jag ge svar på. Den allmänna uppfattningen bland forskarna är att pauser i textproduktion anger planering och att pauslängden direkt är relaterad till textens strukturella nivå. Alltså - när man skriver tar man pauser inte helt slumpmässigt.

Samplet för föreliggande avhandling består av 36 universitetsstuderande som huvudsakligen studerade svenska som huvudämne i årskurs ett (nio personer hade något annat ämne än svenska som huvudämne). Nästan alla hade haft svenskan som b-språk - endast fyra hade det som a-språk. När det gäller försökspersonernas färdighetsnivå i svenska hade nästan alla det högsta betyget laudatur. Det är alltså fråga om ungdomar som just tagit studenten och börjat studera svenska vid universitet. Innan testet började fick de fylla i ett frågeformulär där det bl.a. frågades om personen i fråga hade tidigare erfarenheter i att skriva på dator.

Deltagarna fick i uppgift att skriva en uppsats på svenska på dator. Rubrikerna var två: *Diskussionen om svenskans ställning i Finland* och *Dagens ekonomiska läge - orsaker och konsekvenser*. Båda rubriker kan enligt min åsikt karakteriseras som resonerande, dvs. de förutsätter högre tankeverksamhet än då när man skriver i berättande stil. Skrivprocessen av varje försöksperson, dvs. alla deras tangentnedslag och pauser lagrades in i en fil med hjälp av datorn.

Med hjälp av ett speciellt datorprogram kartlades hur mycket skribenterna reviderade texten, var i texten detta hände och ytterligare vilka de vanligaste revideringssätten var. Vid nominalfraser måste jag först manuellt gå igenom alla uppsatser och ge nominalfraserna var sin kod. Nästa steg var att med hjälp av SPSS-programmet, som statistiskt behandlar numeriska data, analysera det kodade materialet. För att få fram just sådana NP, som innehåller en viss kod, använde jag också andra datorprogram. Dessa program var gjorda speciellt för detta ändamål.

1 ATT SKRIVA - VAD ÄR DET?

1.1 Skrivandets betydelse

Jag skulle vilja hävda att skrivandets betydelse för inläring, oavsett ämne, är ganska stor. Teleman (1991,17-18) påstår att skapandet av skriftspråk och inlärandet av skriftspråk såsom själva skrivandet hör till förutsättningarna för språklig medvetenhet och därmed språkvetenskap överhuvudtaget. Horton anser att vi behöver skrivandet för att kunna tänka komplicerade tankar och för att kunna besvara komplicerade frågor. Hon fortsätter att skrivandet fungerar som ett slags idéförråd för oss; efter att ha skrivit ner en idé har vi tid på oss att söka efter mera idéer relaterade till den första utan att den hinner försvinna från medvetenheten (Horton 1982,2-3). I det pedagogiska arbetet i klassrummet måste lärare som professionella yrkesutövare känna till den teoretiska bakgrunden av skrivarbetet. Utvecklingen går från en produktcentrerad till en processorienterad skrivundervisning som har sina rötter i retoriken (Strömquist, 1991,27-28). Modellen över skrivprocessen liknar i stort den textbildningsmodell som den antike retorn, vältalaren, hade att arbeta efter:

1. Intellectio - analys
2. Inventio - innehåll
3. Dispositio - struktur
4. Elocutio - språkdräkt
5. Memoria - memorering
6. Actio - framförande
7. Emendatio - bearbetning

I första fasen (*intellectio*) skulle talaren fundera över syftet med talet, över mottagarna och över talets art; alltså göra en analys av kommunikationssituationen. I andra fasen (*inventio*) samlade talaren stoff till sin text. Sedan var det dags för *dispositio*, dvs. den fas i vilken innehållet strukturerades. I formuleringsfas (*elocutio*) fick det insamlade och strukturerade stoffet en språklig dräkt. Därefter gällde det att lära sig det hela utantill (*memoria*) och tänka efter hur själva framförandet (*actio*) skulle utföras (Strömquist 1991, 31). Den sista fasen (*emendatio*) var en bearbetningsfas. I verkligheten är skrivprocess sällan så förutsägbar och schematisk som modellen ovan framställer. Skrivandet kan därför sägas vara en arbetsprocess med allmängiltig utformning i viss mån men med texttypsberoende och individuella variationer (Strömquist 1991,32).

Teorierna om skrivprocessen hämtar sin näring också i den nutida kognitionspsykologiska forskning i vilken skrivandet ses som en kognitiv process. Den betonar skrivarbetets dynamiska ock cykliska karaktär, dvs. att man inte går vidare ett steg i taget i processens olika faser utan att man ständigt återkommer till de olika nivåerna. Man säger också att skrivprocessen är rekursiv; stoffsamling och omstrukturering eller planering pågår under hela processen och så är det också med bearbetning (Strömquist 1991, 33).

Skrivandet som kognitiv process sägs förutsätta både ett fungerande långtidsminne och kunskaper om skrivarbetet. Hos en enskild individ förutsätts en inbyggd kontrollfunktion som utvecklas och blir allt bättre på att bemästra de olika faserna i skrivandet och att lösa de problem som dyker upp. Eftersom skrivande alltid innebär tänkande kan skrivprocessen enligt kognitionspsykologerna karakteriseras i själva verket som avancerad problemlösning (Strömquist 1991,34). I skolan gäller det ofta att eleverna skriver i den avsikten att texten ska läses enbart av läraren och sedan evalueras. För att kunna motivera eleverna att skriva och använda språk i olika sammanhang och texttyper måste läraren vara medveten om skrivandets funktioner.

Den vanligaste är kanske den expressiva funktionen, dvs. när vi använder skrivandet för att uttrycka vårt jag, vår personlighet och våra känslor. Största delen av skrivträningen i grundskolan rör sig om den här funktionen (Strömquist 1991,36). I den kognitiva funktionen skriver vi till andra eller för oss själva för att förmedla insikter och kunskaper. I samband med att vi skrivit har vi väl alla någon gång upplevt den befriande känslan att "just så är det...". När vi skriver, inhämtar vi kunskap för att strukturera, befästa och fördjupa våra kunskaper. Därför kan skrivandets betydelse för inläring och studieresultat inte nog betonas. Utvecklingen går emellertid mot skrivandets kommunikativa funktion, dvs. att kunna kommunicera med andra. Från det skribentcentrerade skrivandet är tendensen mot ett läsarorienterat skrivande som sker med uttalat kommunikativt syfte. Lärarens uppgift är att göra skrivandet i klassrummet motiverat och lustfyllt, m.a.o att leva fram skrivglädjen (Strömquist 1991,37).

Nuförtiden stöter man på datorer nästan överallt - i skolan och på jobbet. Det är också mycket allmänt att man har dator hemma. Allt större del av skrivandet sker på dator - ett verktyg som hjälper oss i att skriva, tänka och revidera text (Wetzel 1992,48). Ordbehandlaren ger oss möjlighet att lätt bearbeta text; ta bort eller tillägga någonting, överflytta hela satser och stycken samt ändra på textens layout. Att skriva på dator erbjuder ett intressant forskningsområde även ur kontrastiv synpunkt om man t.ex. jämför olika mönster mellan skrivprocesser som sker med penna och papper och på dator. Datorn i och för sig erbjuder nya möjligheter att undersöka skrivprocess. Metoden kallas för loggning men jag återkommer till den senare i kapitlet 1.2.

Varför ska man skriva på dator då? Räcker det inte med det gamla traditionella sättet att skriva med penna och papper? Williams motiverar skrivandet på dator så här: det traditionella skrivandet är tillgjort och kan därför vara problematiskt. Datorn däremot erbjuder oss nya verktyg att skriva. Ytterligare finns det en ökande press att använda dator i samhället och därigenom få mera effektiva skribenter (Williams 1991,8,12).

Hansen, som har undersökt processororienterat datorskrivande, hävdar att datorn är ett verktyg som underlättar skrivarbetet och reviderandet. Hon argumenterar för ett tidigt bruk av dator vid skrivandet på följande sätt: datorn sparar tid på både skrivandet och reviderandet, texten framstår som mera läsbar, det är lättare att rätta fel och elever blir vana vid att använda dator som ett naturligt skrivverktyg (Hansen 1991,88-89). Hennes undersökningar visar att elever tycker om att skriva på dator och att textbehandling inte är svårt. I resultaten mellan flickor och pojkar fanns det inga genomgående skillnader (Hansen 1991,110).

Vad gäller datorns inverkan på skrivprocessen, har Ferraris märkt att det blir flera fel och att man därför reviderar mera. Att skriva på dator ökar ofta också textens kvalitet och ger positiva attityder mot skrivandet. Dessutom ökar längden på texten (Ferraris 1992,223). Också Zvacek har märkt att datorn påverkar på textlängden. Hon talar om en sk."end of the page" -effekt som inte finns när man skriver på dator: när man skriver med penna och papper och kommer till slutet av pappret så slutar man skriva och anser texten vara färdig. På dator finns det inget slut; skrivmöjligheter är obegränsade och därför blir texten ofta längre (Zvacek 1992,59).

Van Waes undersökning visar att skrivverktyget (writing mode) i hög grad påverkar vårt sätt att skriva. Van Waes har jämfört två olika slags skrivprocesser i vilka man antingen har använt penna och papper eller dator i själva skrivandet (van Waes 1992,185). Genom olika observationer har han skapat begreppet skrivprofil (writing profile), som betyder en individs speciella sätt att skriva och organisera sin skrivprocess (van Waes 1992,173). Penna och papper -skribenter karakteriserar han som "Beethovenianer" som vanligen skriver sin första textversion relativt snabbt och med få revideringar. Den huvudsakliga revideringen sparar de till slutet av skrivprocessen. Dator -skribenter karakteriserar han som "Mozartianer" som tycks planera, producera och revidera noggrant sats efter sats.(van Waes 1991a,225.) När en penna och papper -skribent byter pennan till en dator bibehålls hans eller hennes Beethoven -profil inte utan den förändras till en Mozart-profil. När skrivverktygen ändras, ändras också skrivprofilen (van Waes 1992,185).

När det gäller skrivandet på dator i skolan har man i USA utvecklat ett slags "skrivfil-system" (writing folder) som kan innehålla olika skrivstrategier, uppsatsrubriker, anteckningar, budskap från lärare och all möjlig information som har med skrivandet att göra. Med hjälp av dessa filer lär sig studerande att organisera information, revidera text och också skriva bättre. På grund av filens reflekterande karaktär (t.ex. skrivstrategi-fil) kan systemet ha en positiv verkan inte bara på skrivandet utan också på självvärdering. I slutet av terminen samlar studerande och lärare de bästa filerna i en sk. portfölj som ska representera studerandens utveckling i skrivandet och som sedan ska evalueras (Wetzel 1992,83).

Vid sidan av talandet spelar skrivandet en viktig roll också i andraspråksinläring. Därför är det av stor vikt att svensklärare vet hurdana möjligheter datorn kan erbjuda för skrivandet och för studiet av skrivandet vid andraspråksinläring.

1.2 Skrivprocessen

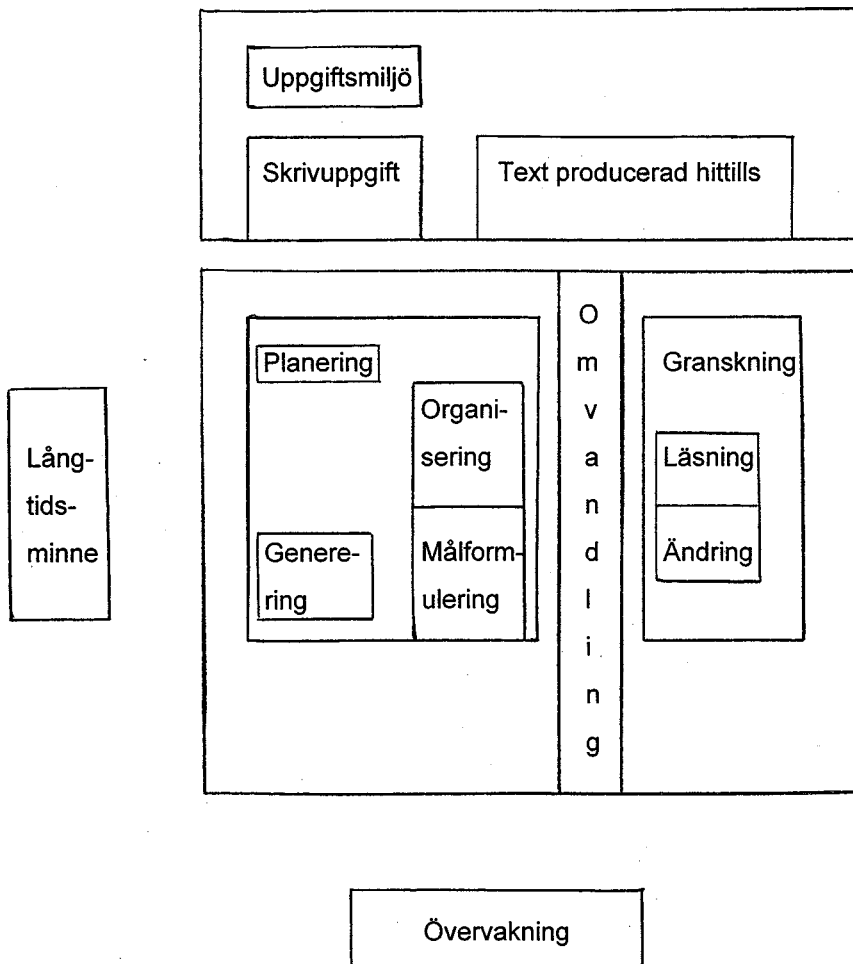
Som sagt, är forskning kring skrivprocessen i realtid ännu ett relativt ungt område och man har inte kunnat få några allmänt accepterade resultat. Enligt Patric Hadenius består skrivandet av två delar: produktion och pausering. En vanligare kategorisering, som omfattar hela skrivprocessen, är en tredelning: före skrivandet (planering), under skrivandet (produktion och paus) och efter skrivandet (revidering). Hadenius koncentrerar sig mera på den konkreta processen. Han är en av de få som hittills använt loggning som forskningsmetod och vars undersökning klart kan karaktäriseras som kvantitativ (Hadenius 1991,1).

En annan forskare inom branschen är holländaren Luc van Waes som också har gjort kvantitativa undersökningar gällande ordbehandlarens verkan på olika paus- och revideringsmönster. Ytterligare har han undersökt om storleken på datorrutorna har någon verkan på paus- och revideringsmönster hos erfarna skribenter och om det finns skillnader i skrivprocesser mellan olika skrivverktyg (van Waes 1991a,261, 1991b,240, 1991c,176).

Ett exempel på forskare som har gjort grundläggande studier av paus- och revideringsmönster i skrivprocessen och försökt koppla den mera till resultatet är Ann Matsuhashi. Enligt henne är de kognitiva processerna under textproduktionen flexibla och texten blir producerad samtidigt som den blir organiserad (Matsuhashi 1987,105).

Vad händer det då? Under skrivprocessen måste skribenten ta ställning till många varierande val och uppgifter; han eller hon måste söka i minnet och medvetenheten, identifiera och utveckla det underliggande begreppsmässiga innehållet, bestämma idéer och detaljer i relation till deras inbördes enhetlighet och ändamålsenlighet, välja vilka idéer som ska dominera för att bäst representera för det begreppsmässiga innehållet i de syntaktiska strukturerna och sedan sätta på den fysiska motorn och börja skriva. Avgörande för att man ska kunna lära sig mera om produktionsprocessen är inte att studera hur ytstrukturen borde analyseras utan hur det underliggande begreppsmässiga innehållet motsvarar de leksikala och grammatiska valen, anser Matsuhashi (1982,286).

Ett mera kognitivt synsätt på skrivprocessen ger Flower & Hayes modell som föreslår att skrivandet består av ett antal processer och underprocesser som kan arbeta under hela textproduktionen. Problemet med deras teori är emellertid att den beskriver mer de mentala processerna isolerade än kopplade till den producerade texten (Hadenius 1991,1).

Figur 1: Flower & Hayes modell för skrivprocessen; översatt av Hadenius (1991:1)

Som redan Hadenius (1992,144) konstaterar har både Flower & Hayes och Matsuhasis studier varit kvalitativa och deras metoder har inte lämpat sig för mer omfattande kvantitativa undersökningar. Innan loggning-metoden utvecklades, undersökte man skrivprocessen med hjälp av den sk. tänka-högt -metodiken (protocol analysis; Flower & Hayes) och videoinspelningar (Matsuhashi). Trots att dessa metoder har kritiserats ganska mycket kommer jag i det följande att presentera dem i huvuddragen.

Flower & Hayes (1981,233) påstår att skrivandet för det mesta är att tala för sig själv. Genom att skribenten hela tiden berättar högt vad han eller hon tänker under skrivandet, ska tänka-högt -protokollet ge data om de mentala processer som pågår under problemlösandet (Hadenius 1991,4). Även om Flower & Hayes (1981,233) medger att deras metod, som till största delen baserar sig på introspektion och rapportering, inte kan fånga alla tankar och associationer, hävdar de att tänka-högt -protokollet (som den bandade analysen kallas) ger oss ett synnerligen detaljerat material om skribentens ständigt växlande och medvetna uppmärksamhet. På basis av sådana här protokoll har Flower & Hayes upptäckt ett slags målorienterade planeringsenheter som de kallar för skrivepisoder (composing episodes). Gränser för dessa episoder, anser Flower och Hayes, utgör källan för de långa betydelsefulla pauser som tycks innehålla planering på hög mental nivå (Flower & Hayes 1981,234).

Det är emellertid många som finner skrivandet svårt för att inte tala om att man samtidigt ska berätta om vad man håller på att göra (Gould 1980,125). För det första påverkas försökspersonen i sitt textskapande av att han eller hon hela tiden uppmanas att berätta för försöksledaren vad han eller hon tänker och för det andra ger tänka-högt -protokoll inte en tidssan bild av skrivprocessen (Hadenius 1992,145). Metodiken kräver en tränad försöksperson och skapar ett mycket omfattande material (Hadenius 1991,4) som inte nödvändigtvis är lätt att bearbeta.

Matsuhashi, som antar att skrivprocessen varierar vid olika slags texttyper (berättande vs. resonerande), har använt videoinspelning som metod i sina studier (Kowal & O'Connell 1987,119). Med hjälp av det videoinspelade materialet har hon undersökt olika paus- och revideringsmönster under skrivprocessen. Genom retrospektion - dvs. genom att observera hur man rör sig under skrivprocess (t.ex. när pennan lyfts från pappret, hur blicken vandrar runt i rummet) - har hon försökt koppla olika kroppsrörelser till regelbundenheter i pausering (Matsuhashi 1982,276-277).

Jämfört med tänka-högt -metodiken ligger videoinspelningen mycket närmare loggningen. Skribenten får fritt koncentrera sig på textproducering utan att samtidigt behöva ge något slags protokoll. Men det finns också nackdelar. Metoden ger data som är svåra att behandla i större mängder och för att materialet ska kunna tolkas, måste det överföras till någon annan form. Och vid det här överförandet kan det hända att det blir för mycket subjektiva bedömningar, som kan inverka på resultaten (Hadenius 1992,145).

I andra vetenskaper har man redan länge dragit nytta av datorer. Så småningom har man också i de humanistiska vetenskaperna och speciellt i språkinläring och -undervisning börjat utnyttja de av datorn erbjudna otaliga möjligheterna (Seppänen 1986,9,18). En av de svenska forskare, som använt loggning som forskningsmetod och gjort banbrytande pausundersökning, är Patric Hadenius. Den andre är Sven Strömqvist som har kopplat olika mönster i produktionsprocess till barns och ungdomars språkutveckling (Strömqvist 1993,1). Holländaren Luc van Waes har också genomfört omfattande studier vad gäller skrivandet på dator (van Waes 1991a).

Vad betyder loggning då? Att logga en skribent under skrivprocessen innebär att man spelar in allt han eller hon gör. Inspelningen - loggningen - utförs med hjälp av datorn (Hadenius 1992,144). Sedan lagras det inspelade materialet i en loggfil som innehåller varje tangentnedslag, inklusive kommandon till ordbehandlaren och ytterligare en tidsangivelse för varje nedslag. Jämfört med de ovannämnda metoderna har loggningen den fördelen att stora material blir relativt lättbearbetade (Hadenius 1991,4).

Hur ser en loggfil ut? Nedanför ges ett utdrag ur en loggfil. Bokstäverna inom parentes anger revidering; [b]=backspace, [s]=shift, [l]=left, [r]=right, och siffrorna inom parentes anger pauslängden i millisekunder (1 sek=1000 msec).

1.3 Pausering

Beroende på forskningsmetod kan det vara svårt att definiera paus. Karaktären av loggdata gör det emellertid lättare; skribenten gör en paus så fort han inte trycker på tangenter. Alltså betyder paus uppehåll, ett avbrott från det fysiska arbetet i skrivprocessen (Hadenius 1991,5). Hur ska man då skilja mellan uppehåll och paus? När blir ett uppehåll paus? Det kan knappast någon säga exakt men man antar att de kortaste pauserna används för det mesta till att flytta fingrarna mellan olika tangenter.

Hadenius (1992,145) är av den åsikten att endast uppehåll från två sekunder och uppåt är pauser. Gränsen vid två sekunder - motiverar Hadenius - har valts för att man ska få så få uppehåll som möjligt med enbart mekaniska eller fysiska orsaker och så många som möjligt av de uppehåll som är de intressantaste, de med tunga mentala processer (Hadenius 1992,146). Van Waes (1991,178) å sin sida anser som pauser uppehåll från tre sekunder och uppåt. Att välja gränsen för paus är än så länge ett subjektivt antagande men för att kunna jämföra de framtida resultaten borde man komma överens om den minimala kvantiteten av paus i sekunder (Kowal & O'Connell 1987,128).

Hadenius (1991,7) konstaterar att varje paus ligger mellan minst två syntaktiska enheter: den minsta enheten är grafen, alltså tecknet, den nästminsta enheten morfemet och däröver kommer stavelsen, ordet, frasen, satsen, den grafiska meningen, stycket och sist hela texten. Resultaten från hans undersökning visar att man ogärna tar paus inuti ord. Det betyder enligt honom att ordet som någon slags minsta enhet vid skrivarbetet är mycket viktigt (Hadenius 1991,15). Att drygt hälften, 52%, av skrivarbetet består av pauser, ger kanske en bild av hur betydelsefulla pauserna är för textproduktion (Hadenius 1991,14).

Hur kan man undersöka pauser då? Man kan klassa pauser efter orsaken till att skribenten gör dem; han behöver kanske vila eller tänka. Sådan klassificering kallas orsaksklassificering. Loggdata lämpar sig bättre för positionsklassificering; man klassar pauser efter var de uppträder, vid vilken tidpunkt eller i vilken position de uppträder i texten. De här två olika sätten att klassa pauser betyder ändå inte att det skulle finnas två olika sorters pauser utan de utgör bara grunden för sortering och behandling av pauser (Hadenius 1991,5).

Det är naturligt att varje skrivsituation uppvisar ett bestämt pausmönster; ett mönster som är beroende av vem som skriver och vad han eller hon skriver (Hadenius 1991,7). Matsuhashi (1982,277) påstår att pausmönstret är starkt beroende av skrivuppgiftens typ, dvs. om texttypen är berättande eller resonerande. Också Hadenius har upptäckt att det finns en korrelation mellan texttyp och pauslängd. I resonerande texttyper, i vilka man liksom skapar något nytt, är pauserna längre och skillnaderna större än i berättande texttyper (Hadenius 1992,150). Av intresse är säkert också de pausmönster som är gemensamma för alla skribenter oavsett skrivuppgift och å andra sidan också de avvikande mönstren (Hadenius 1991,7).

Uppsatsrubrikerna i denna studie *Diskussionen om svenskans ställning i Finland och Dagens ekonomiska läge - orsaker och konsekvenser*, representerar båda närmast den resonerande och utredande texttypen - inte den berättande. Att jämföra pauslängder mellan dessa två arbetsuppgifter är därför inte av intresse.

1.4 Planering

Vad händer under det att man tar paus? Matsuhashi (1982,270) påstår att pauser reflekterar kognitiv planering och problemlösning. Hon föreslår vidare att planering inte nödvändigtvis följer grammatiska enheter utan att den är relaterad till det underliggande begreppsmässiga innehållet (Matsuhashi 1982,286).

Planering kan förekomma också under andra tidpunkter och aktiviteter än vid själva skrivandet (Gould 1980,114). Hadenius (1991,1) å sin sida nöjer sig med definitionen att planering är tankar om vad som ska skrivas. Enligt Wetzell (1992,17) kan det förekomma två slags planering; planering med vilken man försöker nå de aktuella målen (procedural plans) och planering som rör sig om informationen i text (content plans).

Enligt den lingvistiska hypotesen tar man paus för att planera vad man sedan ska skriva. Att skriva är alltså att tänka på hur man ska åstadkomma en förnuftig serie av meningar som är kombinerade till varandra. Det gäller alltså lokal planering eftersom pausering och planering direkt är relaterade till textproduktion (Flower & Hayes 1981,230). När man observerar skribenten i arbete märker man att han eller hon mycket ofta läser om texten som just producerats, tar paus och sedan skriver vidare (Flower & Hayes 1981,231). Detta perspektiv kallas också för ett textbaserad perspektiv på skrivprocessen (Flower & Hayes 1981,230).

När man enligt den retoriska hypotesen tar långa pauser betyder det att han eller hon planerar mera globalt än lokalt och att planeringen är relaterad till problemlösande på hög nivå. Den globala planeringen behöver inte ha någonting med den aktuella punkten i texten att göra. Den innehåller relativt abstrakt planering som har för avsikt att integrera skribentens all information och tidigare erfarenheter till de mål som man har ställt för texten (Flower & Hayes 1981,230). Den lokala planeringen styrs av den globala planeringsprocessen (Flower & Hayes 1981,233).

1.5 Revidering

Revidering är också ett ganska nytt forskningsområde och forskningen baserar sig för det mesta på jämförande analyser av den färdiga produkten (Kowal & O'Connell 1987,128). Att revidera text betyder att man antingen lokalt eller globalt granskar texten och gör ändringar i den.

Den lokala revideringen har med textens ytstruktur och de enskilda orden att göra medan den globala revideringen har med det underliggande begreppsmässiga innehållet (dvs. konseptionen) att göra (Matsuhashi 1987,206).

Indelningen i lokal och global revidering beror på när och hur man granskar texten och gör ändringar i den. En allmän tendens är att man vanligtvis reviderar genast efter det man har skrivit någonting (lokal revidering) och att revideringen gäller bara enskilda ord. Om man reviderar med dröjsmål eller så att man först skriver hela texten färdig och sedan börjar revidera kallas det för global revidering. Sådan granskning av text har ofta med större textenheter, t.ex. meningar, att göra och de kan ha en grundläggande verkan på textens karaktär på betydelsenivå (Gould 1980,109).

Wetzel, som har specialiserat sig på skrivning på dator, skiljer mellan revidering och editering. Enligt honom föregår revidering editering och innebär globala förändringar i texten. Revidering har alltså med textens innehåll att göra medan editering innebär lokala förändringar och har med rättskrivning, ordval och olika grammatiska konstruktioner att göra (Wetzel 1992,40).

Wetzel påstår att erfarna skribenter reviderar och koncentrerar sig på att få det väsentligaste skrivet innan de börjar editera (Wetzel 1992,40). Ytterligare hävdar han att de skribenter, som har förstått att reviderandet är en väsentlig del av skrivandet (att skriva är att revidera), drar gärna nytta av dator och ordbehandlare. I en undersökning kom det fram att 80% av sådana studerande, som hade haft möjlighet att använda ordbehandlare i ett år, föredrog att skriva på dator i stället för penna och papper (Wetzel 1992,47).

Matsuhashi (1987,203) upptäckte att unga och oerfarna skribenter inte reviderar effektivt eftersom de är så upptagna av textproduktionen i realtid och koncentrerar sig på problemlösande på låg nivå. Gould (1980,117) föreslår att ett effektivt reviderande enbart skulle begränsa sig till ett professionellt skrivande. Van Waes (1991a,264) som har undersökt erfarna skribenter, tar fram begreppet ordbehandlarbekvämlighet (textstverwerkingscomfort). Det betyder att skribenter producerar text snabbare, tar kortare pauser och reviderar mera lokalt eftersom ordbehandlaren möjliggör en snabb och lätt bearbetning av text vilket inte är situationen när man skriver med penna och papper.

2 ANALYS AV MATERIALET

2.1 Revidering

I min undersökning av skrivprocess ligger en av tyngdpunkterna på olika revideringsmönster. I det följande skall jag redogöra för hur mycket, var och hur man reviderar texten. Det är också av intresse att få veta om erfarenhet på dator har någon verkan på revideringsandelen.

Variationsbredden, när det gäller reviderandets andel av alla tangentnedslag, var ganska stor - 49,86% - mellan 61,48% och 11,62 %. I genomsnitt reviderade försökspersonerna 34,89%. I följande frekvenstabell kan man se i vilken grad de använde revideringstangenterna. På basis av hur mycket man reviderar har jag procentuellt delat försökspersonerna upp i sex grupper som presenteras i tabell 1.

I den första gruppen till exempel har reviderandets andel av alla tangentnedslag varit mycket liten, alltså mellan 0 - 9,99%. Det var ingen (0%) som hade använt revideringstangenterna i så sällan. Men i grupp två finns det redan tre individer (8,33%) vars revideringsandel rör sig mellan 10 - 19,99%. Tyngdpunkten ligger tydligt i grupp 4, vilket betyder att största delen av skribenterna (ca. 39%) reviderade, alltså på något sätt ändrade eller omformade sin text i 30 - 40% av alla sina tangentnedslag.

Tabell 1: Reviderandets procentuella andel

Grupp	%	f	%
1	0 - 9,99	0	0,00
2	10 - 19,99	3	8,33
3	20 - 29,99	9	25,00
4	30 - 39,99	14	38,89
5	40 - 49,99	6	16,67
6	50 - 59,99	3	8,33
7	60 - 69,99	1	2,78
		n=36	100,00

Om vi antar att erfarna skribenter, alltså sådana som är vana vid att skriva på dator, reviderar mest, borde det bli en positiv korrelation mellan de enskilda revideringsprocenten och erfarenhet på dator hos försökspersonerna. Nu gäller det att definiera begreppet "erfarenhet på dator". I början av försöket fick skribenterna fylla i ett frågeformulär i vilken de själv skulle evaluera och ange om de var vana eller ovana vid att jobba med dator (*inte alls, litet* eller *mycket*). En sådan här självvärdering är förstås mycket subjektiv och därför är det svårt att dra explicita slutsatser men resultaten kan å andra sidan inte antas vara helt utan betydelse.

Av tabell 2 framgår det att försökspersonernas procentuella reviderande i förhållande till erfarenhetsgrad på dator är mycket varierande. Om man granskar medelvärdena, är skillnaden mellan grupperna "inte alls" (39,26%) och "mycket erfarenhet" (43,18%) inte så stor, medan man i gruppen "litet erfarenhet" reviderar minst - 31,21%. I stort sett stämmer hypotesen att erfarna skribenter reviderar mest men korrelationen mellan erfarenhet på dator och revideringsprocent är nog inte så klar. Att man i gruppen "inte alls" kan ha ett så stort värde som 61,48% (max när alla grupper jämförs) kan helt enkelt bero på att man inte ens är van vid att maskinskriva. Jag anser att variationsbredden i det här fallet ger oss den bästa bilden av erfarenhets verkan på reviderandet. Den är betydligt mindre i gruppen "mycket" än i de två andra grupperna och därför påstår jag också att hypotesen stämmer.

Tabell 2: Erfarenhet på dator vs. enskilda revideringsprocenter hos försökspersonerna

	Inte alls	Litet	Mycket
	16,35	11,62 30,25	37,82
	31,04	16,77 33,16	40,07
	31,18	21,24 33,25	42,18
	36,96	21,32 33,86	47,43
	37,81	23,16 34,39	48,42
	39,75	23,47 34,81	
	43,57	25,23 37,41	
	55,20	25,51 37,95	
	61,48	25,68 49,02	
		28,75 53,49	
		28,85 57,50	
i genomsnitt	39,26%	31,21%	43,18%
min - max	16,35 -61,48%	11,62 - 57,50%	37,82 -48,42%
variationsbredden	43,13	45,88	10,6

För att få reda på, var man reviderar mest, i början, i mitten eller i slutet av textproduktion, delades texten i fyra lika stora delar på basis av alla tangentnedslag. Hypotesen är att man reviderar mest i slutet av textproduktionen. I tabell 3 betyder X de fyra lika stora textdelarna, f förekomsten av de försökspersoner som reviderat mest i avsnittet i fråga och n det totala antalet data - alltså försökspersonerna.

Tabell 3: Fördelning av reviderandet i fyra lika stora textavsnitt

X	f	%
Del I	2	5,56
Del II	6	16,67
Del III	7	19,44
Del IV	21	58,33
n=36		100,00%

Tabell 3 visar tydligt att ju längre försökspersonerna har hunnit i skrivprocessen, desto mera reviderar de och att över hälften av reviderandet sker i slutet av skrivprocessen. Van Waes, som tar upp begreppet skrivprofil, påstår att sk. Beethovienianer - alltså personer som är vana vid att skriva med penna och papper och sparar den huvudsakliga revideringen till slutet - blir till en sk. Mozartian - dvs. en skribent som reviderar noggrant sats efter sats - när skrivverktyget ersätts av dator. Av tabellen ovanför framgår det emellertid att penna och papper- eller Beethovenian-stilen bibehålls eftersom försökspersonerna fortfarande reviderar mest i slutet fast skrivverktyget i denna undersökningen var dator.

Om man jämför försökspersonernas erfarenhet på dator och fördelning av reviderandet i de fyra lika stora textdelarna, får man litet bättre reda på, om van Waes påstående stämmer. I tabell 4 kan man först se helhetsbilden när det gäller försökspersonernas erfarenhet i att skriva på dator. Man kan konstatera att 25% inte alls hade någon erfarenhet, drygt 61% hade redan litet och bara knappt 14% hade mycket erfarenhet med dator.

Tabell 4: Försökspersonernas erfarenhet på dator

X	f	%
Inte alls	9	25,00
Litet	22	61,11
Mycket	5	13,89
	n=36	100,00%

Eftersom en fjärdedel av samplet inte var van vid dator, kunde man enligt van Waes anta att den här Beethoven-skrivstilen skulle ändras till en Mozartien-stil - alltså att reviderandet i de fyra lika stora textdelarna inte skulle variera så mycket. Så blev det emellertid inte utan de sparar fortfarande den största delen av reviderandet till den sista textdelen (se tabell 5). 22 försökspersoner hade litet erfarenhet med dator och fördelningen var ganska likformig bortsett från att de också reviderade mest i det sista avsnittet. Sådana som uppgav sig vara erfarna datorskribenter, tycks mot förväntningarna representera Beethoven-stilen tydligast.

Att största delen av samplet emellertid bestod av inlärare, som hade haft någon kontakt med dator och reviderade rätt jämnt, tyder att van Waes ändå är på rätt spår. Det som andra forskare också har påstått, att erfarna datorskribenter reviderar mest, stämmer också här, fast samplet inte är så stort och slumpen kan ha med saken att göra. Medelvärdet hos dem - alltså 43,18% - ligger en bra bit över sampelmedelvärdet som är 34,89%. Tabell 5 ger en närmare beskrivning av den genomsnittliga procentuella fördelningen i de tre erfarenhetsgrupperna.

Tabell 5: Erfarenhet på dator vs. fördelning av reviderandet i fyra lika stora textdelar

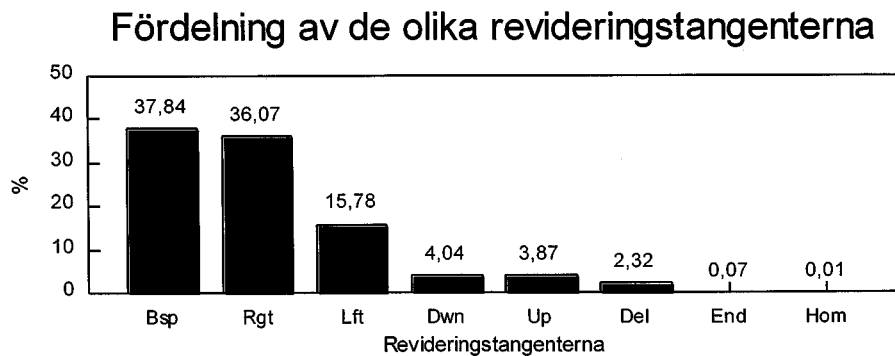
	Inte alls	Litet	Mycket
Del I	18,14	23,02	15,59
Del II	21,34	22,58	23,53
Del III	28,66	22,46	25,09
Del IV	31,85	31,94	35,78
i genomsnitt	39,26	31,21	43,18

Det är också skäl att studera hur försökspersonerna reviderade; m.a.o. hur de granskade och gjorde ändringar i texten. För det första vill jag kartlägga vilka revideringstangenter som var de mest frekventa. I figur 2 nedanför kan man se att de mest använda två tangenterna: Bsp (37,84%) och Rgt (36,07%). Jag är av den åsikten att Bsp -tangent syftar mer på lokal än global revidering eftersom den för det mesta gäller textens ytstruktur och enskilda ord. Man reviderar genast efter att ha skrivit någonting. Att man flyttar till höger i texten - alltså Rgt -tangent - är sannolikt ett tecken på att man granskar texten mera globalt.

Det kan vara fråga om en sådan situation att man redan har skrivit texten färdig och flyttar till dess början och sedan börjar följa den med hjälp av Rgt -tangenter. Då går man igenom den redan skrivna texten och planering och pausering föregår nya revideringar. Det kan gälla också rättskrivning men på grund av relativt långa pauser mellan dessa Right -tangenter nedslag gäller det snarare större textenheter, t.ex. meningar. Det är alltså fråga om konseptionen eller det underliggande begreppsmässiga innehållet.

Jag skulle vilja påstå att alla revideringstangenter utom Bsp i figur 2 anger mera eller mindre global revidering. Det är svårt att dra gränsen mellan lokala och globala revideringar men Bsp är nog den tydligaste tangenten för lokala ändringar i texten. Med hjälp av Lft, Rgt, Dwn, Up, Hom och End -tangenter flyttar man sig längre i texten för att göra globala förändringar än med Bsp -tangent som bäst lämpar sig till lokal granskning, t.ex. rättskrivning. Del -tangent å sin sida lämpar sig också till lokal revidering men inte så klart som Bsp och därför vill jag klassificera också den till de globala revideringstangenterna.

De tre mest frekventa revideringstangenterna var Bsp-, Rgt- och Lft -tangenterna. Om man summerar alla globala tangentnedslag vs. lokala (Bsp) kan man konstatera att försökspersonerna reviderade mera globalt (62,16%) än lokalt (37,84%). En närmare fördelning i de andra globala tangentnedslagen framgår av figur 2.

Figur 2: Fördelning av de olika revideringstangenterna

2.2 Nominalfraser

Det finns verkligen många olika typer av nominalfraser (NP): långa och korta, komplexa och enkla. Det är svårt att definiera en prototyp av ett NP men i de allra vanligaste fallen utgörs den av ett substantiv, som till genus kan vara antingen utrum (t.ex. *en bil*) eller neutrum (t.ex. *ett hus*). Ytterligare kan ett NP innehålla olika pronomina, adjektiv, räkneord, prepositioner, adverb och konjunktioner, alltså alla ordklasser utom verb.

I detta kapitel redogör jag först för olika NP. Den ena hälften av koden består av ordklasser (se bilaga 1). Först och främst gäller fördelningen mellan substantivets utrum- och neutrumformer och namn. Ytterligare har olika demonstrativa, indefinita och possessiva pronomina samt genitivformen var sin kod. Enligt sin funktion har jag kodat också adjektiven som alltså kan förekomma attributivt eller predikativt. Räkneord, prepositioner, adverb och konjunktioner har också sina egna koder.

Den andra hälften av koderna syftar på olika artiklar: obestämda och bestämda fristående artiklar samt bestämda slutartiklar. Deklinationerna är också en väsentlig del av denna morfologiska studie; vilka är de pluralisformer som behärskas bäst. Ytterligare gäller kodandet adjektivens och pronominas obestämda och bestämda böjning i singularis och pluralis och adjektivens komparation. Jag har även bildat två små grupper - i den ena finns förkortningar och i den andra utländska ord. Ytterligare har jag kodat sådana fall som följs av en relativ bisats. Hypotesen är förstås att en sådan NP kräver mera tid, alltså planering, än ett NP som står "självständigt". Jag har försökt att ge en kod åt alla möjliga NP som förekommer i de undersökta uppsatserna. Men i denna avhandling kommer jag inte att behandla alla de kodade NP:na så djupgående utan jag koncentrerar mig på huvudkonstituenterna i ett NP.

Med hjälp av dator har jag listat sammanlagt 3943 NP. I genomsnitt innehöll uppsatserna knapp 110 NP. När det gäller antalet NP hos försökspersonerna, var variationsbredden 106 (166-60). Vilka ordklasser eller ändelser var då de mest frekventa? I följande "tio i topp" -tabell kan man konstatera att den mest frekventa ordklassen var utrumsubstantiv - de förekom i 1687 NP. Den nästvanligaste ordklassen var olika prepositioner (777 NP) och på tredje plats kom adjektivattribut (658 NP). Av ändelser var den bestämda slutartikeln i utrum den vanligaste (578 NP). Sedan kom adjektivets pluralisändelse (509 NP) och den obestämda pluralisändelsen i tredje deklination (370 NP). Om man kvantitativt analyserar tabell 6 kunde man väl anta att dessa ordklasser och ändelser behärskas relativt bra eftersom de så ofta förekommer i uppsatserna. Men för att få reda på, vilka konstruktioner som är de svåraste och tar en längre tid att planera och sen skriva, behöver man också en temporal jämförelse. I tabell 6 kan man emellertid se de frekventaste eller vanligaste NP, medelvärde per person samt minimi- och maximivärdena.

Tabell 6: De frekventaste NP-konstituenterna

Kod	Totala antal NP	Medelvärde NP/person	Min	Max
I 010 utrum-subst.	1687	46,86	28	76
II 400 prep.	777	21,58	11	39
III 200 adj.attr.	658	18,28	5	30
IV 070 indef. pron.	601	16,69	5	32
V 020 neutrum-subst.	592	16,44	4	29
VI 660 utrum-slutartikk.	578	16,06	7	35
VII 840 adj. pl. -a	509	14,14	4	27
VIII 050 best. neutr.-pron.	406	11,28	4	21
IX 840 pl.-änd. -a	376	10,44	2	35
X 730 obest. pl.-änd. -er	370	10,28	3	25

Om vi granskar variabeln totaltid, var största delen (80%) av alla NP bara 0 - 0,99 sekunder långa. 11,3% av NP tog 10 - 19,99 sek. och 4,3% tog 20 - 29,99 sek. För resten av NP tog det en längre tid. I det här sammanhanget är totaltiden inte så intressant - snarare när det gäller antalet ord i respektive NP men det återkommer jag till senare. Mera intressant är hur långa pauserna är före vissa koder, dvs. NP-kostituer. I allmänhet var 90,5% av alla pauser före ett NP 0 - 9,99 sek. långa. 5,6% av de första pauserna var 10 - 19,99 sek. långa och 1,9% var 20 - 29,99 sek. långa.

I det följande presenterar jag resultat gällande sådana NP som börjar på en viss kod. Man kan för det första se hur lång tid den första pausen tar, alltså hur länge man planerar NP i sekunder innan man börjar skriva den. För det andra kan man konstatera hur mycket den första pausen utgör procentuellt i förhållande till ifrågavarande NP:s totaltid.

Mellan NP som antingen börjar på uttralt eller neutralt substantiv - alltså utan artikel - eller på namn, finns det inga större skillnader (se tabell 7). Det finns nog betydligt mera sådana fall (620 st.) i vilka NP inleds av ett substantiv i genus utrum. Att genus inte tycks spela någon stor roll för skrivtiden kan bero på många olika saker. Före ett neutralt NP måste man i alla fall fundera betydligt längre (78,9% av totaltiden) än före de andra NP-typerna.

Tabell 7: Genomsnittliga pauser före substantivord och namn i början av NP

	Antalet NP (st.)	Tid före NP (sek.)	NP:s totaltid (sek.)	Tid före NP/totaltid (%)
Utrum	620	4,3	7,1	59,7
Neutrum	110	5,6	7,1	78,9
Namn	58	4,6	9,2	50,0

I tabell 8 kan man se att indefinita pronomina var den största kategorin när det gäller NP som börjar på ett visst pronomen. Såsom vid substantivord är det också här neutrum som kräver mest planeringstid i förhållande till totaltid. Också i övrigt tar det en längre tid att planera ett NP, som börjar på något bestämt pronomen, än på indefinita eller possessiva pronomina. Minst tar det tid att planera ett NP där det finns ett possessivt pronomen i pluralis i början.

Tabell 8: Genomsnittliga pauser före bestämda, indefinita och possessiva pronomina i början av NP

	Antalet NP (st.)	Tid före NP (sek.)	NP:s totaltid (sek.)	Tid före NP/totaltid (%)
Best.pron.u	130	3,7	4,3	86,0
Best.pron.n	366	2,7	3,0	90,0
Best.pron.pl	319	3,1	4,1	75,6
Indef.pron.	482	2,4	4,3	55,8
Poss.pron.u	10	3,1	6,4	48,4
Poss.pron.n	11	3,5	7,5	46,7
Poss.pron.pl	18	3,6	9,5	37,9

Kvantitativt sett var det utrala substantivord, som oftast (620 st.) började ett NP, men här (se tabell 9) ser vi att prepositioner kommer på andra plats - 496 st. Det ser ut att det är svårast att börja med ett adjektivattribut (56%) och olika prepositioner (46,4%) medan det är lättast med ett attributivt räkneord (9,5%).

Tabell 9: Genomsnittliga pauser före adjektivattribut, attributiva räkneord (ordnings- tal), andra räkneord, prepositioner, adverb och konjunktioner

	Antalet NP (st.)	Tid före NP (sek.)	NP:s totaltid (sek.)	Tid före NP/totaltid (%)
Adj.attr.	171	6,1	10,9	56,0
Räkne.attr.	2	2,1	22,0	9,5
Räkne.andra	23	4,1	10,4	39,4
Prep.	496	3,9	8,4	46,4
Adv.	63	3,3	8,9	37,1
Konj.	21	4,2	16,5	25,5

Den klart populäraste artikeln att börja ett NP med är den obestämda fristående utrum-artikeln (85 st.). Man skulle ju kunna tro att detta gäller också motsvarande bestämd artikel. Så är det emellertid inte utan den bestämda neutrum-artikeln är frekventare. Av tabell 10 framgår det att man planerar längre när NP börjar på en bestämd artikel än på en obestämd artikel; man tar sig över hälften av NP:s totala tid. Den bestämda utrum-artikeln tycks vara besvärligare än den bestämda neutrum-artikeln. Detta är litet överraskande eftersom jag som gymnasielärare har fått den uppfattningen att studerandena behärskar olika utrum-former bättre. Så tycks det ändå vara vid den obestämda utrum-artikeln. Den bestämda pluralis-artikeln vållar kanske mest problem - det tar 55,9% av totaltiden att börja NP med denna pluralisartikel.

Tabell 10: Genomsnittliga pauser före obestämda och bestämda artiklar

	Antalet NP (st.)	Tid före NP (sek.)	NP:s totaltid (sek.)	Tid före NP/totaltid (%)
en	85	4,2	10,7	39,3
ett	59	3,6	7,7	46,8
den	17	9,8	17,6	55,7
det	24	8,4	16,3	51,5
de	20	7,6	13,6	55,9

Man kan ju förvänta att olika förkortningar inte behärskas så bra och därför tar det så lång tid i NP:s början. Skribenten funderar kanske var han eller hon ska sätta punkt och dylikt. Också vid andra än svenskspråkiga ord är det förståeligt att man har en lång tänketid i NP:s början. Skribenten har ju medvetet valt något annat än ett målspråkligt ord. Resultaten framgår av tabell 11.

Tabell 11: Genomsnittliga pauser före förkortningar och andra än svenskspråkiga ord

	Antalet NP (st.)	Tid före NP (sek.)	NP:s totaltid (sek.)	Tid före NP/totaltid (%)
förkortn.	4	14,2	16,3	87,1
utländska ord	6	1,9	2,4	79,2

2.3 Antalet ord i NP i förhållande till planeringstid

I denna undersökning fanns det mest (1731st.) sådana NP som består av ett enda ord - alltså måste de vara enskilda substantiv eller pronomina. I tabell 12 nedanför kan man se att ju flera ord det finns i ett NP, desto lägre är dess frekvens. Dessa två variabler står alltså i en invers proportion till varandra.

Tabell 12: Antalet ord i NP i förhållande till planeringstid

Antalet ord (st.)	Antalet NP (st.)	Tid före NP (sek.)	NP:s totaltid (sek.)	Tid före NP/totaltid (%)
1	1731	3,2	3,4	94,1
2	800	4,0	6,8	58,8
3	413	4,9	10,3	47,6
4	154	5,4	16,5	32,7
5	83	4,2	19,9	21,1
6	41	9,8	29,7	33,0
7	14	3,7	27,4	13,5
8	3	3,3	16,7	19,8
9	1	7,0	39,1	17,9

Om vi granskar tiden före ett NP, dvs. planeringstiden före hela NP, kunde man väl anta att ju flera ord man har i ett NP, desto längre tid tar det i början att processa det. Så tycks det också vara ända till sådana NP som innehåller fyra ord; sedan bryts tendensen. Också när det är fråga om NP, som innehåller sju eller åtta ord, är den första pausen något mindre än vid kortare NP. Vad orsakar då denna splittring vid längre NP? Orsakerna kan vara många; det kan helt enkelt ha med slumpen att göra eller att man har längre pauser någonstans i mitten av ett NP. Enligt tabell 12 tycks det vara NP med sex ord, som ger mest orsak till fundering i början (9,8 sek.). Alltså ju flera ord man har (åtminstone ända till sex-ords-NP), desto längre planerar man i NP:s början.

Vad gäller NP:s totaltid, kan också här antas att totaltiden ökar i förhållande till antalet ord i NP. Så sker det igen ända till NP som har sex ord. Totaltiden ligger på 29,7 sekunder - sedan minskar den något. Vid NP som innehåller åtta ord har vi ett undantag från den allmänna tendensen - bara 16,7 sek. Vid nio-ords-NP börjar det se logiskt ut igen: 39,1 sek. som är den längsta totaltiden. Här kunde man säga att det mellan antalet ord och totaltid i stort finns en positiv korrelation. Alltså när antalet ord ökar, ökar också totaltiden.

Sist granskar jag ännu hur länge man procentuellt planerar NP i dess början. Man kunde väl tro att om man tänker skriva ett långt NP, skulle man planera den mest just i början. Så är det ändå inte utan ju längre den är desto mera tycks man planera och revidera någonstans "på vägen". I förhållande till totaltiden är tiden före NP i stort sett desto mindre, ju längre NP är. Vi kan dra den slutsatsen att man i längre NP brukar omforma och planera den mera i mitten än i början av NP.

2.4 Enkla NP i singularis

Det är intressant att veta hur man behärskar vissa enkla NP. Mycket ofta består ett NP av ett adjektivattribut och ett substantiv. För svensklärare är det nyttigt att få veta var i ett visst NP man har de största pauserna - alltså vilken substantivkonstituent som kräver mest tid för planering. I tabell 13 presenteras pausmedelvärden i sekunder för utrala NP i obestämd form, t.ex. *en självklar sak* och i tabell 14 motsvarande värden för utrala NP i bestämd form, t.ex. *den självklara saken*.

Tabell 13: Pausmedelvärden för NP-typen *en självklar sak*

Antal NP	Obestämd artikel	Adjektivattribut	Substantiv
54	5,31	1,84	2,59

Tabell 14: Pausmedelvärden för NP-typen *den självklara saken*

Antal NP	Bestämd artikel	Adjektivattribut	Adjektivets best. form	Substantiv	Substantivets bestämda form
13	10,23	2,71	0,41	2,2	0,38

Tabellerna 13 och 14 visar att skribenterna har föredragit obestämda NP-former framför bestämda. Är det då ett tecken på att den behärskas bättre är svårt att säga. Att man inte har motsvarande species-system i finska tyder på att det är svårt för de finska studenterna att lära sig svenskans bestämda NP-former. I högstadiet innehåller läroplanen inga systematiska böjningsövningar av bestämda NP som består av ett adjektivattribut och ett substantiv. De tas upp först i gymnasiet. Kanske är obestämda NP-former just därför så frekventa.

Tidsmässigt ligger de största pauserna i NP:s början både i obestämda (5,31 sek.) och bestämda NP (10,23 sek.). Pausen i början av bestämda NP är emellertid nästan dubbelt så lång som i obestämda NP. Under den pausen funderar man troligen på två saker - substantivets genus och species. De näst största pauserna ligger före ordklasserna substantiv och adjektivattribut medan ändelserna, såsom adjektivets och substantivets bestämda former, tycks inte vålla större problem.

I tabell 15 ges pausmedelvärdena för neutrala, obestämda NP. Kvantitativt sett fanns det mycket färre neutrala än utrala, obestämda NP-former - bara 22 stycken. Litet överraskande är att det nu i NP:s början finns en kortare paus i genomsnitt än vid utrala, obestämda NP. Man tycks planera hela NP som helhet i början och sedan sätta på den fysiska motorn och börja skriva. Vid utrala NP hade man större pauser också "på vägen" - t.ex. före substantiv. Att den längsta pausen vid neutrala NP ligger i NP:s början kan bero på att det vid neutrum finns också andra saker som man måste ta hänsyn till, t.ex. adjektivets böjning.

Tabell 15: Pausmedelvärden för NP-typen *ett eget språk*

Antal NP	Obestämd artikel	Adjektiv attribut	Adjektivets böjning	Substantiv
22	2,94	1,18	0,76	0,99

Tabell 16 visar pausmedelvärdena för neutrala, bestämda NP. Kvantitativt sett fanns det igen färre obestämda NP såsom vid utrum också. Om man jämför utrala och neutrala bestämda NP så finns de nästan lika många - 13 utrala och 14 neutrala. Tidsmässigt ligger den största pausen i början av NP igen - det tar i genomsnitt 6,06 sekunder att planera ett neutralt, bestämt NP. Men det är inte bara i början som man planerar. Också före adjektivattribut och speciellt före substantiv gör man en relativt lång paus. Däremot tycks adjektivets och substantivets bestämda former uppstå utan större svårigheter. Om man jämför typen *den självklara saken* (tabell 14) med typen *det egna språket* (tabell 16) är det en liten överraskning att man i början av det förstnämnda NP tar en längre paus (10,23 sek.) än i början av det föregående (6.06 sek.).

Tabell 16: Pausmedelvärden för NP-typen *det egna språket*

Andel NP	Bestämd artikel	Adjektiv- attribut	Adjektivets bestämda form	Substantiv	Substantivets bestämda form
14	6,06	2,00	0,28	3,84	0,30

2.5 Olika pluralisformer

Jag hade först för avsikt att undersöka sådana NP som består av adjektiv och substantiv. Men obestämda, plurala NP är inte så intressanta som singulara och dessutom visade det sig att bestämda pluralisformer med adjektiv och substantiv var mycket få. Om de bestämda NP:na i singularis är sällsynta så är de ännu sällsyntare i pluralis. Jag anser fortfarande att detta är ett tecken på att den bestämda NP-typen i svenskans speciessystem inte är så lätt för finska studenter.

Substantiven delas i fem grupper på basis av den obestämda pluralisändelsen. Vid sidan av konjugationerna utgör deklinationerna ett viktigt inlärningsproblem i svenskundervisningen i gymnasiet. Försökspersonerna har alla tagit studenten så de behärskar deklinationerna relativt bra. Men finns det fortfarande någon deklination vars pluralisändelse vållar flera problem än de andras?

I tabell 17 redogörs för bestämda och obestämda pluralisformer som är klassificerade efter deklinationerna. Först ges frekvensen, dvs. antalet NP, sedan pausen före substantivet, därefter pausen före den obestämda pluralisformen och sist pausen före den bestämda pluralisformen i sekunder. Av tabellen framgår det att substantiv, vars pluralisändelse är *-er/-r*, alltså tredje deklinationen, var frekventast - 329 stycken. Tredje deklinationen är ju störst och innehåller både utrala och neutrala substantiv så det här är ganska logiskt. Minst - bara 21 - fanns det i fjärde deklination, alltså substantiv vars pluralisändelse är *-n*. När det gäller pausen före substantivet har man planerat längst (4,25 sekunder) före andra deklinationens ord som får ändelsen *-ar*. Rätt länge - 4,11 sekunder - har man också funderat före femte deklinationens ord som inte har någon ändelse i pluralis obestämda form. Detta är orsaken till att det inte finns någon tidsangivelse i den ovannämnda punkten i tabellen. Också här är det fjärde deklinationens ord före vilka man har funderat minst.

Tabell 17: Pluralisändelser vid bestämda och obestämda substantiv

	Antal NP	Substantiv	Obestämd pl. form	Bestämd pl. form
1. Dekl.	128	2,88	0,34	0,6
2. Dekl.	176	4,25	0,37	1,59
3. Dekl.	329	3,59	0,34	1,11
4. Dekl.	21	2,69	1,07	0
5. Dekl.	132	4,11	0	3,05

Pluralisändelserna i de tre första deklinationerna tycks ta ungefär lika lång tid (0,34 sek.) för försökspersonerna att bestämma sig för. Ändelsen *-ar* tar emellertid litet längre tid (0,37 sek.) än ändelserna *-or* och *-er/-r*. Klart mest tid (1,07 sek.) tar det att bestämma sig för fjärde deklinationens pluralisändelse *-n*. Att det inte ens fanns några bestämda pluralisformer i fjärde deklinationen tyder på att försökspersonerna har varit mycket osäkra i att använda den.

I de fyra första deklinationerna är den bestämda pluralisändelsen *-na*. I första deklinationen fanns det 27 bestämda pluralisformer. Den genomsnittliga pausen före dessa former var 0,6 sekunder - alltså behövde man nästan ingen speciell tänketid. Vid andra och tredje deklinationen var pauserna före bestämda pluralisformer (40 och 75 st.) redan över en sekund. Vad dessa skillnader mellan första och andra + tredje deklinationen beror på är inte så lätt att säga. Och som sagt fanns det inga bestämda pluralisändelser vid fjärde deklinationen. Vid femte deklinationen fanns det färre - 4 stycken - bestämda pluralisändelser och den genomsnittliga pausen före dem var 3,05 sekunder. Vilka är då svårast - fjärde deklinationens bestämda ändelser som inte ens förekom eller femte deklinationens bestämda ändelser som kräver den längsta tänketiden?

SAMMANFATTNING

Skrivprocessen i realtid har inte undersökts mycket. Orsaken till det är att man inte har haft en lämplig metod för det. Datorstödd forskning har emellertid möjliggjort en noggrann och tidssann kartläggning av olika mönster under skrivandet: pausering, planering, produktion och revidering. Alla tangentnedslag och pauslängden mellan dem samt revideringar registreras i en loggfil. Metoden lämpar sig för bearbning av relativt stora material vilket tidigare med hjälp av den sk. tänka-högt -metoden och videoinspelningar var mycket svårare.

Till och med två tredjedelar av den totala skrivtiden kan bestå av paus. Det sägs att längre pauser (exempelvis två sekunder och uppåt) återspeglar planering. Den följer inte nödvändigtvis grammatiska regler utan är styrd av det begreppsmässiga innehållet (konceptionen) i texten. Planering liksom också revidering kan indelas i lokal och global verksamhet och dessa kan påverkas av texttypens karaktär och svårighetsgrad. Dessa delfunktioner är ändå inte autonoma eller arbetar i en viss ordning utan de kan delvis fungera samtidigt eller turas om i vilken som helst ordning.

När det gäller revidering, kom det fram att över en tredjedel (34,89%) av alla tangentnedslag används till att på olika sätt omforma texten. Hypotesen löd att erfarna skribenter - alltså sådana som är vana vid att skriva på dator - reviderar mest. Hypotesen visade sig rätt eftersom de försökspersoner som uppgav sig ha mycket erfarenhet på dator, reviderade i genomsnitt i 43,18% av fallen vilket ligger en bra bit över sampelmedelvärdet.

En revideringshypotes var att man mest brukar omforma text i dess slut. När texten delades i fyra lika stora delar och reviderandets andel i varje avsnitt kartlades, visade det sig att också denna hypotes stämmer. Revideringsprocenten för det sista avsnittet var nästan sextio (58,33%). Van Waes påstår (1991a,225) att erfarna datorskribenter (sk. Mozartianer) reviderar text noggrant sats efter sats men så var det inte. Också de tycktes spara den huvudsakliga revideringen till slutet vilket innebär att den sk. Beethovenianska stilen bibehölls. Försökspersonerna var emellertid ganska unga och hade inte så omfattande erfarenhet i att skriva på dator att de skulle kunnat revidera effektivt också "på vägen", vilket är ett tecken på ett professionellt skrivande på dator (Gould 1980,117).

Hur ändrade man texten då? De tre frekventaste revideringstangenterna var Bsp (37,84%), Rgt (36,07%) och Lft (15,78%). Jag anser att Bsp anger lokal revidering tydligast eftersom man reviderar genast efter att ha skrivit någonting. Det gäller lokala korrigeringar som t.ex. rättsskrivning. Alla andra revideringstangenterna är förknippade med mer global revidering. Med hjälp av Rgt, Lft, Dwn, Up, Hom, Del och End förflyttar man sig över längre bitar i texten för att göra globala ändringar, dvs. för att ändra större textenheter, t.ex. meningar. Om man summerar de globala revideringstangenternas andelar får man 62,16%. Bsp-tangentens andel - 37,84% - representerar den lokala revideringens andel. Att försökspersonerna reviderade mera globalt än lokalt stämmer med vad som sägs i föregående stycke. Skribenterna reviderar inte noggrant sats efter sats utan skriver först hela texten färdig och börjar sedan omforma den.

Den andra tyngdpunkten i denna avhandling ligger på olika nominalfraser (NP). Kvantitativt sett förekom det mest sådana NP som innehåller ett uttralt substantiv. Sedan kom prepositioner, adjektivattribut, indefinita pronomina och på femte plats neutrala substantiv. Frekvensen hos olika ordklasser är ändå inte så intressant. Det var snarare tidsaspekten som intresserade mig. När det gäller totaltid, var största delen (80%) av alla NP 0-9,99 sekunder långa. Inte heller totaltider var så intresserande utan tiden - alltså pausen - före olika NP.

Vid NP som inleddes av ett substantiv, låg den längsta pausen före neutrala substantiv. Vid olika pronomina låg den längsta pausen före bestämda, neutrala pronomina. I början av NP förekom 496 prepositioner. Att man före prepositioner måste tänka under 46,4% av totaltiden, betyder att det kan ha varit svårt för försökspersonerna att välja rätt preposition. Vid obestämda och bestämda artiklar var den obestämda utrala artikeln frekventast och också lättast, för jämfört med de andra artiklarna var pausen före den kortast (39,3% av totaltiden). Mest sällsynt var den bestämda artikeln i pluralis. Pausen före den var längst av alla artikelord - 55, 9% av totaltiden. Sammanfattningsvis kan man konstatera att de bestämda artikelformerna vållar större problem än de obestämda. Finska studenter har det svårt att i produktionen behärska svenskans speciessystem.

När det gäller längden på NP - alltså antalet ord - fanns det mest sådana NP som består av ett enda ord. Det längsta NP:et bestod av nio ord. Hypotesen löd: ju flera ord det finns i ett NP, desto längre är pausen före det. Detta stämde ända till fyra ords NP, sedan bryts tendensen. När totaltiden granskades, visade det sig att det mellan antalet ord och totaltid i stort finns en positiv korrelation, m.a.o. när antalet ord ökar, ökar också totaltiden. Överraskande var att första pausens längd i förhållande till totaltiden blev desto mindre, ju mera ord det fanns i NP. Man kunde ju väl anta att om man tänker skriva ett långt NP, skulle man planera den mest just i början.

Mycket ofta består ett NP av adjektiv och substantiv. För svensklärare är det av intresse att få veta hur studenter använder vissa grundläggande adjektiv + substantiv-böjningsmönster. Igen visade det sig att skribenterna föredrog obestämda NP-former (*en självklar sak, ett eget språk*) framför bestämda (*den självklara saken, det egna språket*). De var frekventare men en liten överraskning var att skribenterna i början av utrala NP-former tog mer tid än i början av neutrala NP.

Vid pluralis visade det sig att det inte fanns många NP av formen adjektiv + substantiv, därför undersöktes pluralisformerna på basis av deklinationerna. De utgör ju ett viktigt inlärningsobjekt i gymnasiet vid sidan av konjugationerna. Tredje deklinationen var klart frekventast. De obestämda pluralisändelserna i de tre första deklinationerna tog ungefär lika lång tid - drygt 0,3 sekunder. Den längsta pausen låg före fjärde deklinationens obestämda pluralisändelse - 1,07 sekunder. Vid femte deklination kunde datorn inte mäta pausen före obestämd pluralisändelse för den finns inte. Pausen före bestämd pluralisändelse var däremot allra längst - 3,05 sekunder. Eftersom det inte alls fanns bestämda pluralisändelser i fjärde deklination kan den slutsatsen dras att fjärde och femte deklinationen är de besvärligaste och kräver effektiva undervisningsmetoder i gymnasiet än de övriga.

LITTERATUR

- Ferraris M. & Caviglia F. & Degl'Innocenti R. 1992. WordProf: A writing environment on computer. I Hartley (red.): Technology and Writing. Readings in the Psychology of Written Communication. Biddles Ltd, London, 219-243.
- Flower, L. & Hayes, J.R. 1981. The Pregnant Pause: An Inquiry Into the Nature of Planning. I Research in the Teaching of English. Vol. 15, Nr. 3. 229-243.
- Gould, J.D. 1980. Experiments on Composing Letters: Some Facts, Some Myths, and Some Observations. I Gregg, Steinberg (red.): Cognitive processes in writing. Hillsdale, New Jersey. 97-127.
- Hadenius, P. 1991. Pausmönster. En kvantitativ analys av pauser i skrivprocessen. Rapport från Interaktions- och presentationslaboratoriet. NADA. Stockholm.
- Hadenius, P. 1992. Pausplatser: Positioner för tankar i skrivarbetet. I Hellberg, Kot sinas, Ledin, Lindell: Svenskans beskrivning 19. Förhandlingar vid Nittonde sammankonsten för svenskans beskrivning. University Press, Lund. 144-151.
- Hansen, E. 1991. Skriveproces og textbehandling. Erfaringer fra et projekt om procesorienteret skrivning i 3.-5. klasse med anvendelse av datamaskiner. I: Malmgren & Sandqvist (red.): Skrivpedagogik. Studentlitteratur, Lund. 88-89.
- Horton, S. 1982. Thinking Through Writing. The Johns Hopkins Press Ltd. London.
- Kowal, S. & O'Connell D.C. 1987. Writing as Language Behavior: Myths, Models, Methods. I Matsuhashi: Writing in real time: Modelling Production Processes. New Jersey. 108-132.

- Matsuhashi, A. 1982. Explorations in the Real-Time Production of written Discourse. I Nystrand (red.): What Writers Know: The Language, Process and Structure of written Discourse. Academic Press, New York. 269-288.
- Matsuhashi, A. 1987. Revising the Plan and Altering the Text. I Writing in real time. Modelling Production Processes. New Jersey. 197-223.
- Rudberg, B. 1993. Statistik. Att beskriva och analysera statistiska data. Studentlitteratur, Lund.
- Seppänen, J. 1986. Tietokone kielten opetuksessa ja tutkimuksessa. Renkonen, Seppänen: TAKO-86 - Tietokone kielten opetuksessa ja opiskelussa. Otaniemmi 21.-22.8.1986. Korkeakoulujen kielikeskuksen julkaisuja. Nr:25. Jyväskylä. 8-21.
- Strömquist, S. 1991. Skrivprocess och skrivundervisning. I Malmgren & Sandqvist (red.): Skrivpedagogik. Studentlitteratur, Lund. 25-40.
- Strömqvist, S. 1993. Tala och skriva i lingvistiskt och didaktiskt perspektiv. Proektnr. 91-231:01. Fortsättningsansökan till Riksbankens Jubileumsfond.
- Teleman, U. 1991. Vad kan man när man kan skriva? I Malmgren & Sandqvist (red.): Skrivpedagogik. Studentlitteratur, Lund. 17-18.
- Van Waes, L. 1991a. De computer en het schrijfproces. De invloed van de tekstverwerker op het pauze- en revisiegedrag van schrijvers (The computer and the writing process. The influence of the word processor on the pausing and revision behavior of writers). WMW-publikatie 6, Enschede.
- Van Waes, L. 1991b. De invloed van de schermgrootte op het revisiegedrag. I: M.M.H. Bax & W. Vuyck (red.): Thema's in de taalbeheersing. ICG Publication, Dordrecht. 240-252.

- Van Waes, L. 1991c. Rapporteren met computer en pen & papier. Verschillen in het pauze- en revisiegedrag bij ervaren schrijvers. I: L. Nienhuis (red.): Schrijven in moedertaal en vreemde taal. Toegepaste taalwetenschap in artikelen. Utrecht. 176-190.
- Van Waes, L, 1992. The influence of the computer on writing profiles. I: Maat & Steehouder (red.): Studies of functional text quality. Rodopi. Amsterdam. 173-186.
- Wetzel, K. 1992. Computers and the writing process. Teacher's guide to organizing and evaluating student writing. I: Anita Best (red.): International Society for Technology in Education. Oregon.
- Williams, N. 1991. The computer, the Writer and the Learner. Communication and Information Research Group. Springer-Verlag London Limited, London.
- Zvacek, S. 1992. Word-processing and the teaching of writing. I: Hartley (red.): Technology and Writing. Readings in the Psychology of Written Communication. Biddles Ltd, London. 55-82.

BILAGOR

Bilaga 1

NP-koderna:

SUBS, U	010	
SUBS, U + RELAT.	011	
SUBS, N	020	
SUBS, N + RELAT.	021	
NAMN	030	
NAMN + RELAT.	031	
PRON:		
best, u	040	den, den här/där, denna, han, hon
best, n	050	det, det här/där, detta
best, n + relat.	051	
best, pl	060	de, de här/där, dessa
best, pl + relat.	061	
indef.	070	annan, all, samma, sådan här/där, båda
indef. + relat.	071	
poss, u	080	si-n
poss, n	090	si-tt
poss, pl	100	sin-a
genitiv	120	
ADJ attr	200	
ADJ attr + relat.	201	
ADJ andra	210	någotting nytt
ADJ andra + relat.	211	
RÄKNE attr	300	andra, tredje osv.
RÄKNE andra	310	två, 30, 500 000
PREP	400	
ADV	410	sättets adverb
ADV + relat.	411	
KONJ	420	

Bilaga 2

ARTIKLAR:

en	610	
ett	620	
den	630	
det	640	
de	650	
-en/-n	660	ränta-n
-et/-t	670	sätt-et
-na	680	länder-na
-en	690	hus-en

DEKLINATION:

-or	710	ränt-or
-ar	720	hund-ar
-er/-r	730	elev-er, nordbo-r
-n	740	läge-n
-o	750	hus, lärare, tekniker

ADJ. + PRON. -BÖJNING:

-o	810	någo-n, inge-n, si-n
-t/-tt	820	någo-t, inge-t, si-tt
-a best	830	den lill-a hunden
-a pl	840	brun-a hundar
-e sg, pl	850	den så kallad-e hunden
-(a)re	860	läng-re, stör-re
-(a)st(e)/(a)	870	läng-sta, stör-sta

ANNAT:

förkortningar	880	sk., bl.a., mm., osv.
andra än svenskspråkiga ord	890	hurri, miss